

«مستوفی‌ها» چه کسانی بودند؟

■ مستوفی‌گری و مستوفی در تهران قدیم و در دوره ناصری یکی از مشاغل مهم درباری محسوب می‌شد. در اصطلاح آن عصر، مستوفی کسی بود که مال دولت را استیفا یا طلب می‌کرد. در واقع امر محاسبه مالیات‌ها برعهده مستوفیان بود. مستوفی‌ها برای ایفای وظایف خود چهار دفتر داشتند، در این دفاتر اسامی ولایات ایران نوشته شده بود. دستورالعمل هر ولایت از جهت مالیات‌ها قبل از عیدنوروز به پایان می‌رسید، سپس به امضای مستوفی‌الممالک و صدراعظم، آنگاه به صحنه شاه می‌رسید و به خزانه واریز می‌شد. مستوفی‌ها وظیفه سنگینی را از لحاظ وصول و برسات کردن پول برعهده داشتند و وقتی کارشان در پایان‌سال تمام می‌شد به امضای صدراعظم و شاه می‌رسید. صدراعظم وقتی مهر مستوفی را می‌دید، پشت ورقه را مهر می‌کرد و شاه نیز فرمان مخصوص را صحنه می‌گذاشت. آن وقت این فرمان را چهارنفر از رجال یعنی صدراعظم، مستوفی‌الممالک، صاحب‌دیوان و منشی‌الممالک مهر می‌کردند.

کار عزب‌دفترها چه بود؟

قسمت عمده کارهای مستوفی را افسرهای بنام عزب‌دفترها انجام می‌دادند. این عزب‌دفترها مواجب دولتی می‌گرفتند. عزب در لغت به معنی مردی است که متاهل نباشد و از آنجا که این شغل، وظیفه کمک به مستوفی‌ها بود و این کار مستلزم دوندگی و تحمل زحمت و مرارت بود، مردان زن‌دار به‌یقین نمی‌توانستند این‌گونه کارها را انجام دهند. به این خاطر به جوان‌های مجرد این وظایف محول می‌شد و شاید به همین دلیل این جماعت را عزب‌دفتر می‌خواندند. عزب‌دفترها تحت ریاست عزب‌دفترباشی کار می‌کردند. آنها در دوران ناصری و حتی مظفری، برات و فرمان‌هایی که در سال صادر می‌شد که عده‌شان به ۱۰ تا ۱۵ هزار تا می‌رسید تحویل عزب‌باشی می‌دادند و عزب‌باشی آنها را میان هفت یا هشت نفر عزب‌دفتر تقسیم می‌کرد. به هر حال عزب‌دفترها این برات‌ها را از عزب‌باشی می‌گرفتند و در خانه خودشان نگه می‌داشتند و هر روز تعدادی از آنها را در کیف‌شان جای می‌دادند و دوره می‌افزاند و سپس برای مهر به سراغ مستوفی می‌رفتند. ناصر نجمی نویسنده کتاب طهران عهد ناصری نقل می‌کند: هنگامی که مستوفی مهر خود را به عزب‌دفتر می‌داد، او مهر را در میان انگشتان خود می‌گرفت و بعد قلمدان خود را باز می‌کرد و نوک انگشت سیبه را از سمت داخل دست به مرکب آلوده می‌ساخت و روی مهر می‌مالید و با زبان محل مهر را تر می‌کرد و مهر را پشت برات می‌زد. در واقع مانند ماشین‌های خودکار این پنج عمل را منظم و پشت‌سر هم انجام می‌دادند. چالاک‌ی و زرنگی این عزب‌دفترها از صحنه‌های تماشایی در روزگار تهران قدیم به حساب می‌آمد.

چهارراه گل‌بندک، خیابان بادامچی، کوچه چال‌حصار، گذر مستوفی، عمارتی باشکوه که پس از ۱۲۰ سال همچنان استوار ایستاده را در خود جای داده است. این خانه اعیان‌نشین که به عمارت مستوفی‌الممالک مشهور است، در محله درخونگاه، روزگاری برای خود اسم و رسمی داشت اما امروزه در میان آپارتمان‌های قد و نیم‌قواره به لوکیشن سریال و فیلم‌ها تبدیل شده است. خانه بی‌نظیر مستوفی در دوره ناصری در سال ۱۳۱۱ هجری‌قمری با اقتباس از سبک معماری فرانسوی و با تزئینات جزئی از معماری ایرانی در بافت قدیمی تهران ساخته شد. طرح و نقشه عمارت براساس کارت‌پستالی که مستوفی‌الممالک شخصا از پاریس آورده بود، بنا نهاده شد. این خانه در سال ۱۳۵۶ به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران‌زمین به ثبت رسید. به گفته مورخان این ملک در زمینی به مساحت ۵۰هزارمترمربع قرار گرفته بود که در طی زمان بخش کوچکی از آن که بالغ بر ۱۷۰۰مترمربع است، باقی مانده. این عمارت سکونتگاه و هم محل کار میرزاحسن مستوفی‌الممالک بود و از آن جهت به این خانه، لقب خانه تاریخی و سیاسی داده‌اند که نخستین کابینه مشروطیت در این عمارت به‌دلیل نداشتن مکان تشکیل شد. آنچه که این خانه را از سایر خانه‌های قدیمی دیگر دارالخلافه متمایز کرده، آن است که تا به حال مورد مرمت و بازسازی قرار نگرفته و داخل خانه تقریباً دست نخورده و کماکان در آن هیچ دخل و تصرفی نشده است. با این حال پوسیدگی و فرسودگی خانه چیزی نیست که از دید علاقه‌مندان پنهان بماند. آسیب‌های جدی که بر پیکره این بنا وارد شده را به هیچ عنوان نمی‌توان کتمان کرد. سرایدار خانه در زمینه مرمت این بنای زیبا می‌گوید: «از آنجا که این ملک متعلق به اداره پست است، قرار شده اداره پست این‌جا را درست کند، وی به نرده‌هایی که دور‌تادور دیوارهای حیاط را دربر گرفته بود اشاره می‌کند. این نرده‌ها نیز به‌دستور آقای معتمدی و تحت نظارت مهندس فاغنی نصب شده است. وی در پاسخ به اینکه علت نصب نرده‌ها چه بوده، ادامه داد: «تشبیه معتادان و ولگردان از دیوار بالا می‌آمدند و در حیاط یا ساختمان شب را سپری می‌کردند.» نخستین خانه تهران قدیم که به سبک و سیاق فرنگی‌ها ساخته شد، امروزه مأمین خروس، گریه، ابزار آلات، شیشه شکسته اوتومبیل و... است.

معماری و نمای عمارت

در گذشته براساس اسناد، حیاط مشجر و سرسبز بوده که امروزه غیر از درختانی که در حال خشک شدن است، اثری از آن دوران باقی نمانده است. در این حیاط

در دوران قاجار حوض بسیار بزرگی وجود داشته که با آبنماهای خاصش محوطه باغ را تزئین می‌کرده است. علاوه بر استخر که جانشین حوض شده، گلخانه‌ای خالی و متروک در گوشه فضای بیرونی عمارت قرار دارد. بنای مستوفی‌الممالک که در دل حیاط واقع شده است، دارای دو نمای شمالی و جنوبی است که نمای شمالی خانه دارای چهار ستون مدور در طبقه اول، شش پنجره بزرگ و دری در قسمت وسط و چهار پنجره کوچک مربع‌شکل جهت نورگیر و زیرزمین و یک در فلزی در وسط عمارت که راه ورود به زیرزمین حوضخانه بوده است. نمای جنوبی خانه نیز در قسمت طبقه اول دارای ۱۰ ستون کاملاً مدور و نیم‌ستون چسبیده به بدنه بنا در دو گوشه و در قسمت پایی از نمای زیرزمین ۱۲ ستون سنگی قرار دارد که هشت‌تایی آن به‌صورت جفت‌جفت (چهار جفت) است. سقف خانه شیروانی، دارای یک خربشته و دودکش آجری است. در ورودی عمارت چوبی و دارای آستانه کتیبه‌دار است که با هفت پله مرمرین و دو ستون در بالای آن، شما را وارد سالن مرکزی می‌کند. در دو طرف آستانه ورودی، دو اتاق و دو طرف سالن مرکزی، دو اتاق دیگر و بالای هر دو آنها نیز دو اتاق وجود دارد. این بنا تالارهای متعددی دارد که تالار آینه آن با تزئینات و نقش‌های فراوانش مشهور است. تالار دیگر این عمارت تالار پروانه نام دارد

نخستین عمارت به سبک فرنگی

تشکیل کابینه مشروطیت در خانه مستوفی‌الممالک

چرا که سقف کاذب آن تالار به شکل صفحه‌ای شطرنجی تزئین شده و داخل هر مربع از این شطرنج، یک پروانه کاغذی قرار دارد، محل کار، کتابخانه و برگزاری جلسات و کنفرانس در این تالار صورت می‌گرفته است که بعد از مرگ مستوفی‌الممالک، به محل سکونت فرزنداناش تبدیل می‌شود. ملحات نامناسب به کاررفته در بنا، در این چند سال اخیر، متأسفانه زیبایی و هویت آن را خدشه‌دار کرده، جای خالی مجسمه‌ها در حیاط و داخل بنا نیز کاملاً مشهود است. تزئینات این عمارت بی‌نظیر، بیشتر به‌صورت گچبری‌های فرنگی همچنن نقوش برجسته حیوانات افسانه‌ای با سر انسان و بدن شیر، انسان بالدار، فرشته، گل و گلدان، پرندگان و... است.

نقش مستوفی‌الممالک در تاریخ

مورخان مستوفی‌الممالک را اصال‌ترین شخصیت‌های تاریخ سیاسی معاصر ایران می‌دانند که مقام و لقب مستوفی بیش از یک قرن در این خاندان پابرجا بوده است. میرزاحسن مستوفی‌الممالک فرزند میرزا یوسف مستوفی اشتیانی، صدراعظم ناصرالدین‌شاه بوده است. در زمان میرزا یوسف، محدوده تهران قدیم تعیین و تهران به نام دارالخلافه ناصری خوانده شد. وی از رجال مورد اعتماد طبقات مختلف مردم بود که در جاری ساختن قنات‌ها، عمران و آبادی تهران تلاش بسیار کرد و به لقب «آقا» معروف بود. پس از مرگ

پدر، میرزاحسن در ۱۲سالگی به دستور ناصرالدین‌شاه مشاغل و امتیازات پدر را به ارث برد و همواره مورد توجه ناصرالدین‌شاه بود و از همان زمان نیز میرزا حسن ملقب به «آقا» شد. وی در سال ۱۲۸۰ خورشیدی به اروپا می‌رود و پس از هفت‌سال اقامت در پاریس بعداز فرمان مشروطیت به اصرار امین‌السلطان (اتابک) به تهران بازمی‌گردد و عهده‌دار وزارت جنگ می‌شود، او در دوران زندگی پربارش شش‌بار به مقام نخست‌وزیری رسید و ۱۱بار کابینه تشکیل داد و دوره‌های اول، سوم، چهارم و پنجم نماینده مجلس تهران شد. اعلان بیطرفی ایران در جنگ بین‌الملل اول، استمهال برای قروض از برجسته‌ترین کارهای وی در دوره دوم نخست‌وزیری‌اش در زمان احمدشاه قاجار است. وی تنها رئیس‌الوزرای دوران قاجار است که در اوایل سلطنت پهلوی اول به مقام نخست‌وزیری رسید هر چند دوره زمامداری‌اش کوتاه بود، اما خدمات دولتی بسیاری در این دوران از خود بر جای گذاشت؛ از جمله ایجاد تشکیلات نوین دادگستری، الغای کاپیتولاسیون، مقدمات‌احداث راه‌آهن سراسری ایران، وی همیشه مورد توجه و تقدد پهلوی اول بود و نقل است که رضاخان هیچ‌گاه خواسته‌های آقا را رد نمی‌کرد. مستوفی در ۵۰سالگی بر اثر سکت قلبی در یک میهمانی درگذشت و جنازه‌اش در آرامگاه پدرش، خانقاه قلندرشاه در دهم‌ک به خاک سپرده شد.

افقی:

۱- از آثار دیدنی و باستانی استان فارس- از شهرهای غربی ۲- درختی است- همکاری- حافظه ۳- رساندن پیام به مردم- پرهیز کار- مقر حکومت مارشال پتن ۴- افزایش حجم چیزی- آماش- استفراغ- قوم مغول ۵- شکوفه‌ها- اندک ۶- گریبان لباس- قوت لایموت- خواهش کردن ۷- فریاد مهیب- شکستنی ورزشی- با خیر و برکت ۸- شهری در شمال کشورمان- شاعر سوررئالیست فرانسوی و خالق اثر اورلیا- سقف فرو ریخته ۹- قایق مسابقه‌ای- روز جمعه- سوره زنان ۱۰- ماه گونه- پایه و اعتبار- اعداد گنگ در ریاضی ۱۱- سازی زهی- میل ورزشی ۱۲- کمربند زمین- ناخن ستور- نغمه- دومین دورقمی ۱۳ - از توابع اصفهان- فیلمی از علی‌اصغر شادروان- کیمیا ۱۴- گونه- ناگزیر- رویای تشنه لب ۱۵- قشلاق- تعیین ارزش چیزی بر اساس معیارهای قراردادی

حل جدول

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵
۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰
۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵
۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰
۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	۱۰۰	۱۰۱	۱۰۲	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۵

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۳	۵					۲	۸	
۷	۶					۹		
۲	۴		۷	۱	۸			
		۱	۵	۹			۷	۶
۴	۳					۱	۵	
		۹		۲		۳		۸
۶		۷			۴		۹	۳
		۱	۴		۸	۷		۶
۵		۳			۲	۴		

۸	۷	۵	۱	۲	۴	۲	۳	۹
۳	۹	۹	۷	۵	۶	۱	۸	
۱	۴	۶	۹	۷	۵	۲		۵
۶	۲	۴	۷	۵	۹	۱	۸	۳
۹	۸	۱	۲	۶	۳	۵	۷	۴
۳	۵	۲	۸	۱	۴	۲	۷	۶
۷	۶	۳	۵	۸	۱	۹	۷	۱
۲	۱	۲	۳	۹	۷	۸	۶	۵
۵	۹	۸	۶	۴	۲	۳	۷	

۸	۷	۵	۱	۲	۴	۲	۳	۹
۳	۹	۹	۷	۵	۶	۱	۸	
۱	۴	۶	۹	۷	۵	۲		۵
۶	۲	۴	۷	۵	۹	۱	۸	۳
۹	۸	۱	۲	۶	۳	۵	۷	۴
۳	۵	۲	۸	۱	۴	۲	۷	۶
۷	۶	۳	۵	۸	۱	۹	۷	۱
۲	۱	۲	۳	۹	۷	۸	۶	۵
۵	۹	۸	۶	۴	۲	۳	۷	

۸- ماست ترکی- شاعر و نویسنده نوبل بده اهل شیلی- جایگاه ۹- آبکی- از اشکال هندسی- جرقه آتش ۱۰- لپ‌چهای از زبان کردی در هرسین و توابع- پارچه کهنه- شهری در اصفهان- پایان نامه ۱۱- همسر اسکارلت- بدل وضو- پرچم ۱۲- هافبک انگولا در جام جهانی ۲۰۰۶ آلمان- بیماری مزمن سلسله اعصاب ۱۳- درود- نام فارابی- خانه ۱۴- پراکنده- رسم‌کننده- بازگشتن ۱۵- مثل- پایتخت غنا- عروس آمریکایی

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵
۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰
۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵
۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰
۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	۱۰۰	۱۰۱	۱۰۲	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۵

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۹			۱		۵			
							۸	
۶			۳				۴	۷
		۸		۶		۴	۵	
		۴		۹	۸			۶
۵		۶				۲		
			۳	۲				
					۷	۹		
	۳						۵	
			۷	۸				

سودوکو سخت ۱۴۹
حل سودوکو سخت
۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹
۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹
۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹
۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹
۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹
۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹
۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹
۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹
۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹
۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹

توجه: لطفا نحوه مطلوب دریافت روزنامه را اعلام دارید:

مدت اشتراک:	۱ماهه	۳ماهه	۶ماهه	۱۲ماهه	کد اشتراک	تعداد نسخ اشتراک
نام:	نام خانوادگی:	نام موسسه:	نام:	نام:	نام:	نام:
آدرس دقیق:						
کدپستی:					تلفن:	نمبر: